

3 Днем рідної мови!

Випуск онлайн-журналу «Українське слово у вимірах сьогодення»

О слово рідне, хто без тебе я?

21 лютого – Міжнародний день рідної мови.

В Україні Міжнародний день рідної мови відзначають з 2000 року. Генеральна конференція ЮНЕСКО 17 листопада 1999 року запровадила його з метою сприяння мовній і культурній різноманітності й багатомовності. Це свято – ще одна нагода для кожного громадянина – усвідомити причетність до свого народу, до рідної мови. Це безцінний скарб, який треба берегти і примножувати. Життя мови залежить від народу, який несе її в своїй душі й культурі, у своїх звичаях, традиціях, піснях.

Дата для Дня рідної мови була вибрана на згадку про трагічні події в Бангладеші 21 лютого 1952 року, коли загинули студенти-протестанти, які стали на захист своєї рідної мови бенгалі, вимагаючи визнати її однією з державних мов країни. Відтоді ця дата у Бангладеш стала днем полеглих за рідну мову, а весь світ відзначає День рідної мови.

Втрата мови – це втрата самобутності. Для захисту мов і задоволення мовних інтересів національних меншин Рада Європи розробила й ухвалила

Європейську хартію регіональних мов, або мов національних меншин, яку ратифіковано Верховною Радою України 15 травня 2003 року. Рідній мові в Україні присвячене ще одне свято – День української писемності та мови.

Сьогодні, згідно зі Статтею № 10 Конституції України «Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України».

Саме загальнонародна рідна мова є однією з важливих ознак держави та нації. Рівень її розвитку й функціонування відбиває рівень духовного розвитку нації, її культури. Рідна мова – невід’ємна частка Батьківщини кожної людини, її Вітчизни, це «голос свого народу й чарівний інструмент, на звуки якого відгукуються найтонші струни людської душі». Рідна мова – це перше слово, почуте з материнських вуст, це перша колискова пісня, яку чує немовля над колискою, це затишок батьківської хати, веселий гомін дитячого товариства.

«Опанування рідної мови, рідного слова починається з раннього дитинства в сім’ї, серед близьких і рідних дитині людей, а вдосконалення її триває у дошкільних закладах, школі й впродовж усього життя».

Мова – одне з багатьох див, створених людьми. Вона віддзеркалює душу народу, його історію. Бувають такі випадки, коли навіть звучання рідного слова стає причиною особливого душевного стану, емоційного збудження будь-якої людини. Нині українська мова функціонує як державна мова України й національна мова українського народу.

З нагоди відзначення Міжнародного Дня рідної мови нагадаємо **«Мовні обов’язки громадян»** (Із книги: Василь ІванишинЮ Ярослав Радевич-Винницький. *Мова і нація.- «Відродження», 1994*):

- *Мова – запорука існування народу. Захищаючи рідну мову, ти захищаєш свій народ, його гідність, його право на існування, право на майбутнє. Не ухиляйся від цієї боротьби!*
- *Захист рідної мови – найприродніший і найпростіший, найлегший і водночас найнеобхідніший спосіб національного самоутвердження і діяльності в ім’я народу. Маєш нагоду бути борцем за свій народ – будь ним!*
- *Володіння рідною мовою – не заслуга, а обов’язок патріотів.*
- *Розмовляй рідною мовою – своєю і свого народу: скрізь, де її розуміють, з усіма, хто її розуміє. Не поступайся своїми мовними правами заради вигоди, привілеїв, лукавої похвали – це зрада свого народу.*
- *Ставлення до рідної мови має бути таким, як до рідної матері: її люблять не за якість принади чи вигоди, а за те, що вона - мати.*
- *Допомагай кожному, хто хоче вивчити українську мову.*
- *Ніколи не зупиняйся у вивченні рідної мови. «Усі головні європейські мови можна вивчити за шість років, свою ж рідну треба вчити ціле життя» (Вольтер).*
- *Підтримуй усі починання окремих осіб і громадськості, спрямовані на утвердження української мови.*
- *Не будь байдужим до найменших виявів обмежень чи зневаги української мови. Стався до інших мов так, як би ти хотів, щоб ставились до твоєї рідної мови.*
- *Нашому поколінню випало складне і відповідальне завдання – відродження української мови, державності, нації. За нас цього ніхто не зробить. Це*

наш історичний обов'язок...Не перекладаймо це на плечі наших нащадків, бо може бути пізно. Діймо. В ім'я нашого народу, в ім'я найвищих ідеалів людства – свободи і справедливості.

- *«Мово! З чорнозему, рясту, любистку, м'яти, євшан-зілля, з роси, з дніпровської води, від зорі і місяця народжена!*
Мово! Мудра Берегине, що не давала погаснути земному вогнищу роду нашого і тримала народ на небесному Олімпі волелюбності, слави і гордого духу.
Мово! Велична молитво наша у своїй нероздільній трійці, що єсиТИ і Бог-Любов, і Бог-Віра, і Бог-Надія. То ж стояла ти на чатах коло вітваря нашого національного храму і не впускала туди злогл духаскверноти, злого духа ганьби. І висвячувала душі козацького роду...
Прости! Воскресни! Повернися! Возродися! Забувай вічним і віщим Словом...» (Катерина Мотрич).
- *«Без добре виробленої рідної мови нема всенародної свідомості, без такої свідомості нема нації, а без свідомої нації – нема державності, як найвищої громадської організації, у якій вона отримує найповнішу змогу свого всебічного розвитку й виявлення» (І.Огієнко).*
- *«Мово рідна! Ти ж – як море – безконечна, могутня, глибинна. Котиши і котиши хвилі своїх лексиконів, а їм немає кінця-краю.*
Красо моя! В тобі мудрість віків і пам'ять тисячоліть, і зойк матерів у годину лиху, і переможний гук лицарів твоїх у днину побідну, і пісня серця дівочого в коханні своїм, і крик новонародженого; в тобі, мово, неосяжна душа народу – його щирість і щедрість, радощі й печалі, його труд і піт, і кров, і сміх, і безсмертя його.
Світлоносна! Ти завжди вабиши, чаруєш, кличеш на теплі й могутні хвилі свої. І я вірний і вічний юнга твій.. Єдина печаль проймає, що не вистачить життя, аби переплести твій мовний океан. Бо ти є Вічність. Ти є Правда, Добро і Краса народу нашого. Тож такою і будь вічно, мово рідна!» (Сергій Плачинда).
- *«Той, хто зневажливо ставиться до рідної мови, не може й сам викликати поваги до себе» (Олесь Гончар).*
«Люби свою мову, плакай і дбай про неї. Це ж дорога твоя спадщина віків і поколінь. Користуйся нею, оберігай її, передай її, збагачену і ще більш розвинену, своїм дітям і онукам, а вони передадуть наступним поколінням»
(М. Шумило).

21 лютого 2024 р.